

5.9.2022

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN ASETUS TERVEYDENHUOLLON VALTAKUNNALLISTEN TIETOJÄRJESTELMÄPALVELUJEN KÄYTTÖMAKSUISTA**1. Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet**

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (asiakastietolaki, 784/2021) 47 §:n mukaisesti Kansaneläkelaitoksen ja Digi- ja väestötietoviraston hoitamien lain 6 §:ssä tarkoitettujen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen käyttö on palvelujen antajille maksullista. Samoin sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain (61/2007, reseptilaki) 25 §:n mukaan sähköisen lääkemääräyksen ja sen toimitustietojen tallentamisesta, laissa tarkoitettu varmentamisesta sekä reseptikeskuksen ja lääketietokannan tietojen käytöstä peritään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten määrää vastaava maksu. Kansaneläkelaitoksen perimät maksut säädetään valtion maksuperustelain (150/1992) 10 §:ssä säädetyn estämättä sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella sellaisiksi, että ne vastaavat palvelujen hoidosta aiheutuvien kustannusten määrää. Maksujen tulee lisäksi turvata Kansaneläkelaitoksen palvelurahaston maksuvalmius. Digi- ja väestötietoviraston suoritteista perittävistä maksuista säädetään valtion maksuperustelaissa ja sen nojalla.

Sekä asiakastietolaissa että reseptilaissa todetaan, että kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon maksut peritään sairaanhoitopiireittäin sairaanhoitopiirin kuntayhtymältä. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu kuitenkin siirtyy sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) perusteella hyvinvointialueille 1.1.2023 lukien. Uudenmaan maakunnan alueella järjestämisvastuullisia ovat hyvinvointialueiden lisäksi Helsingin kaupunki ja HUS-yhtymä siten kuin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetussa laissa (615/2021) säädetään. Sekä asiakastietolakia että reseptilakia ollaan uudistamassa ja uuden lainsäädännön on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2024. Maksuvelvollisuus on edelleen tarkoitus kohdistaa palvelunantajille ja apteekkeille. Tästä syystä kyseisiä lakeja ei katsottu nyt tarpeelliseksi muuttaa, vaikka niissä edelleen onkin viittaus sairaanhoitopiireihin ja kuntayhtymiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut asetuksen 868/2021 valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen käyttömaksuista vuosille 2022-2023. Asetuksen 1 §:ä, 2 §:n 3 momenttia ja 3 §:n 2 momentti on tarpeen muuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun siirtymisen johdosta. Kyse on ensisijaisesti teknisestä muutoksesta yllä mainitun muutoksen johdosta, koska asetuksessa on syytä täsmentää, miltä taholta maksu tosiasiallisesti peritään. Lisäksi 2 §:n 6 momenttia on tarpeen muuttaa vuoden 2021 ylijäämän käsittelyn johdosta. Asetuksen 3 §:än korjataan samalla 1.1.2023 voimaan tulevan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain numero (618/2021).

2. Asian valmistelu

Vuoden 2021 ylijäämän käsittelyä sekä asetuksen muuttamista on käsitelty yhteistyössä sidosryhmien kanssa aiemman sote-tietohallinnon neuvottelukunnan alaisen maksujaoston kokoonpanolla, johon kuuluvat Kela, Kuntaliitto, Apteekkariliitto, Kuopion kaupunki, Lääkäripalveluyritykset ry, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Digi- ja väestötietovirasto, Lääkäriliitto sekä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri HUS. Lisäksi ovat osallistuneet Hyvinvointiala ry. (HALI) ja Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä. Maksujen jakamisesta Uudenmaan maakunnan alueen hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän kesken on käsitelty Uudenmaan ICT-valmisteluryhmässä 6.6.2022, ja lisäksi on selvitetty HUS:lta nykyistä käytäntöä käyttömaksujen laskuttamisessa kunnilta sekä näkemystä maksujen jakautumisesta.

Maksuasetus on ollut lausuntokierroksella 13.9.2022-27.9.2022. (Lausuntopalaute täydennetään tähän kierroksen jälkeen).

3. Nykytila ja keskeiset ehdotukset

Voimassa olevan vuoden 2022-2023 maksuasetuksen mukaan kunnallisilta terveydenhuollon palvelujen antajilta perittävä maksu on 2,509 € kutakin kunnan asukasta kohden.

Julkisen terveydenhuollon osalta tarkoituksenmukaisimmaksi, yksinkertaisimmaksi ja selkeimmäksi maksuperusteeksi on todettu kuntien asukasluku. Asukaslukuun perustuva maksu on helppo ennakoida, mikä helpottaa talousarvion laadintaa. Järjestämisvastuun siirtyessä hyvinvointialueille, Helsingin kaupungille ja HUS-yhtymälle on asukaslukuun perustuva maksu tarkoituksenmukaista säilyttää. Siten hyvinvointialueen maksu perustuisi hyvinvointialueeseen kuuluvien kuntien asukaslukuun. Koska Uudenmaan maakunnan alueella järjestämisvastuu jakaantuu hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin sekä HUS-yhtymän kesken, on maksettava summa jaettava niiden välillä niin, että asukaskohtaisen maksun määrä kokonaisuudessaan pysyy entisellä tasolla. Asetuksen 1 §:ää muutettaisiin vastaamaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisessä 1.1.2023 tapahtuvaa muutosta siten, että 1 momentissa säädettäisiin käyttömaksujen perimisestä terveydenhuollon palvelunantajilta ja apteekkeilta. Pykälän 2 momentti kumottaisiin tarpeettomana. Asetuksen 3 §:n 2 momentti muutettaisiin vastaamaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisessä 1.1.2023 tapahtuvaa muutosta sekä muutettaisiin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain numero vastaamaan 1.1.2023 voimaan tulevaa lakia.

Voimassa olevan asetuksen mukaisesti tarkoituksena on ollut, että vuoden 2021 käyttömaksujen yli- tai alijäämä otettaisiin käyttäjäryhmäkohtaisesti huomioon vuoden 2023 käyttömaksuissa. Vuodelta 2021 jäi käyttömaksuilla perittyä rahaa käyttämättä n. 6 miljoonaa euroa, mutta ylijäämä johtui pääasiassa covid-19-pandemiasta ja siitä, että pandemian takia käyttömaksuilla rahoitettavaksi suunnitellut tehtävät siirtyvät vuosina 2022-2023 tehtäväksi. Koska kyseessä ei ole varsinainen ylijäämä vaan suunniteltujen tehtävien siirtyminen, ylijäämää ei huomioida vuoden 2023 maksujen

määrittelyssä. Mahdollinen yli- tai alijäämä tullaan siten huomioimaan vuoden 2024 maksujen määrittelyssä.

4. Pääasialliset vaikutukset

Asetuksen muuttaminen ei aiheuta merkittäviä vaikutuksia palvelunantajille. Aiemmin sairaanhoitopiireille kohdistettu maksu kohdistuu jatkossa hyvinvointialueisiin. Uudenmaan maakunnan alueella asukaskohtaisen maksun määrä pysyy entisellään, vaikka laskuttaessa maksu jaetaan hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin sekä HUS-yhtymän kesken.

5. Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulemaan voimaan 1. päivänä tammikuuta 2023 ja se olisi voimassa 31. joulukuuta 2023 asti, kuten tällä hetkellä voimassa oleva asetuskin on. Asetuksen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voitaisiin ryhtyä jo ennen asetuksen voimaantuloa.